
Vergaderjaar 2013–2014

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 328

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 22 mei 2014

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben enkele fracties de behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken over de formele Raad voor Concurrentievermogen op 26 en 27 mei 2014. De volledige agenda is opgenomen aan het einde van het verslag.

De op 19 mei 2014 toegezonden vragen en opmerkingen zijn met de door de Minister bij brief van 21 mei 2014 toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Hamer

Adjunct-griffier van de commissie,
Thomassen

Inhoudsopgave	Blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie	3
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	4
II Antwoord / Reactie van de Minister	5
III Volledige agenda	20

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Geannoteerde agenda

De leden van de VVD-fractie constateren dat er een voorstel wordt gedaan om de bescherming van vertrouwelijke bedrijfsgeheimen in de Europese Unie te harmoniseren. De Minister ondersteunt het voorstel, omdat deze veelal overeenstemmen met maatregelen die zijn opgenomen in de Richtlijn handhaving intellectuele eigendommen. In hoeverre is hier vanuit de Nederlandse industrie/bedrijfsleven om gevraagd? In hoeverre betreft dit privaatrechtelijke zaken en is harmonisatie in het voordeel van Nederland? Nederlandse ondernemers hebben naar de mening van deze leden baat bij deze richtlijn. Door merknaam, logo of vorm van ontwikkelingen en producten te beschermen en binnen Europa aan dezelfde regelgeving te onderwerpen, wordt de concurrentiekracht vergroot. De Minister wil echter bezwaar maken tegen de introductie van de mogelijkheid om binnen het douanegebied transit van goederen te verhinderen. Welke gedachte gaat hierachter schuil en doet Nederland dit niet zelf al? De leden van de VVD-fractie zijn kritisch over de voorgestelde richtlijn die de huidige Europese regelgeving ten aanzien van pakketreizen beoogt te moderniseren. In het betreffende fiche lazen zij onder andere dat de Minister het voorstel van de Commissie verder vindt gaan dan noodzakelijk. De Commissie heeft acht verschillende opties voor hervorming vergeleken, waarbij de keuze niet is gevallen op de beperktere optie die de meeste steun kreeg van de stakeholders. De Commissie had wat de Minister betreft kunnen volstaan met een beperktere aanpassing van de huidige richtlijn. Deze leden delen deze zorg met de Minister en vernemen graag van de Minister hoe de kritische grondhouding ten aanzien de proportionaliteit van het voorstel, zich in de onderhandelingsfase heeft doorvertaald. Is er vooruitgang geboekt ten aanzien van de proportionaliteit? Voorts zijn zij erg kritisch over de regel- en lastendruk voor aanbieders van pakketreizen die de voorgestelde richtlijn met zich meebrengt. De Commissie doet onder andere voorstellen voor de aanpassing van de precontractuele informatieplichten, de aanpassing van regels over prijswijzigingen en opzegging, en het voorstel bevat een gewijzigd aansprakelijkheidsregime ter zake van de uitvoering van de «klassieke» en «op maat» pakketreisovereenkomst. Aanbieders van pakketreizen krijgen te maken met hogere kosten. Daar tegenover zou door de harmonisatie van de regelgeving op termijn een verlaging van de kosten voor grensoverschrijdende handel kunnen staan. De leden van de VVD-fractie vernemen graag of deze laatstgenoemde kostenverlaging opweegt tegen de verwachte regel- en lastendrukverhoging. Ook vernemen zij graag van de Minister of er in de onderhandelingsfase resultaten zijn geboekt om de kostentoeename te beperken. Voorts hebben zij een aantal vragen over het systeem Emergency Call (eCall) dat in voertuigen kan worden ingebouwd en dat na een ernstig ongeval automatisch 112 belt. Komt er, net als bij de bereikbaarheid van het alarmnummer een, minimale bereikbaarheidsgrens komt? Is 100%

bereikbaarheid te behalen? Bij wie komt de verantwoordelijkheid voor een werkende connectie te liggen? Ligt die bij telecomoperators of bij autofabrikanten? Waarom gaat dit systeem alleen gelden voor personen-auto's? Personen kunnen zich ook vervoeren per motor of vrachtwagen; waarom is het hiervoor niet nodig? En verder: hoe gaat bewerkstelligd worden dat derde partijen alternatieven voor eCall kunnen aanbieden? Als andere partijen alternatieven kunnen ontwikkelen, wat zijn dan de nodige prikkels om een zo goed mogelijk functionerend systeem te krijgen en hoe wordt in dat geval omgegaan met de kosten? Wat betekent de ontwikkeling van alternatieven voor de huidige verplichtingen, de verantwoordelijkheden en de investeringskosten? Wat zijn de kosten van de ontwikkeling van eCall en wie gaan die kosten dragen? Welke meerwaarde zal het eCall systeem hebben in de Nederlandse situatie volgens de Minister? De betrokken lidstaten nemen hiermee de verantwoordelijkheid om barrières op nationaal niveau weg te nemen, daar waar zij daartoe nationaal bevoegd zijn, teneinde grensoverschrijdend verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen te faciliteren en daarmee het economisch potentieel tussen de deelnemende landen verder te ontwikkelen. Kan de Minister een paar voorbeelden geven van dergelijke barrières? Nederland zet een Single Market Centre op. Kan de Minister dit initiatief nader toelichten? Wie financiert de projecten van de betrokken lidstaten? Aan de hand van het voorstel van de Europese Commissie zal Nederland een positie bepalen ten aanzien van het PRIMA-initiatief. Wat zal de meerwaarde van dit samenwerkingsverband voor Nederland zijn? Welke andere samenwerkingen ten behoeve van een geïntegreerde aanpak op het gebied van onderzoek ten behoeve van gezondheid, duurzaamheid en ontwikkelingen heeft de EU met andere regio's, en wat zijn de ervaringen? Is de minister voornemens zich te mengen in de discussie tijdens de aankomende Raad en zo ja, wat zal de bijdrage zijn?

Fiche: Mededeling visie voor de interne markt voor industriële producten

Een deel van het aangekondigde wetsvoorstel heeft als doel onderdelen van bestaande wetgeving samen te voegen en te versimpelen. Dat zal een positief effect hebben voor de regeldruk, staat in het fiche. Kan de Minister daarvan een paar concrete voorbeelden geven?

De Minister is kritisch ten aanzien van de aankondiging van een wetgevingsvoorstel met maatregelen om bestuursrechtelijke of civielrechtelijke economische sancties voor niet-naleving van productwetgeving te stroomlijnen en te harmoniseren. De leden van de VVD-fractie steunen deze kritische houding.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de geannoteerde agenda van de Concurrentieraad van 26 mei 2014. Zij hebben daarover nog enkele vragen. Klopt het dat de richtlijn bescherming bedrijfsgeheimen over meer gaat dan alleen intellectueel eigendom? Welke informatie zal er wel onder vallen en welke zal er niet onder vallen? Welke gevolgen zal dit hebben voor de Nederlandse rechtspraak? Kan de Minister aangeven wat de huidige bevoegdheden en takenverdeling is tussen het Bureau voor Harmonisatie in de Interne Markt (BHIM) en de nationale merkenbureaus? Waar moet een bedrijf zich melden voor het aanmelden van een merk? Met welke Europese agentenschappen moet BHIM in overeenstemming worden gebracht? Hoe hoog zijn de taksen van BHIM? Waarop spitst het nader overleg over het bestuur van BHIM zich toe? Hoe zou het hinderen van goederen van derden in zijn werk moeten gaan? Wordt het bezwaar van de Nederlandse regering gesteund?

Vielen online geboekte pakketreizen tot nu nog niet onder de Richtlijn Pakketreizen? Waarom niet? Welke organisatie gaat in Nederland het contactpunt bemensen? Wat wordt verstaan onder geassisteerde reisarrangementen? Hoe kan het dat dit richtlijn voorstel kennelijk al uitgebreid in het EP wordt behandeld als er in de Raad blijkbaar nog geen overeenstemming over is? Is het tijdspad richting oktober 2016 haalbaar? Wat zijn de voor- en nadelen van de betrokkenheid van derde partijen? Maakt dit het systeem niet nodeloos ingewikkeld? Kan de Minister aangeven wat de inhoud is van het Frontrunnerinitiatief? Betreft dit een uitbreiding van de Dienstenrichtlijn? Wat wordt verstaan onder het Single Market Centre en de Points of Single Contact? Wat is de stand van zaken m.b.t. de uitvoering van de afspraken van de ESA ministersconferentie van november 2012? Waaruit zou een verbeterde samenwerking tussen EU en ESA moeten bestaan? Wat zou een EU-kolom binnen ESA in moeten houden? Waarom maakt Libië geen onderdeel uit van de Euro-Mediterrane samenwerking? Kan deze samenwerking en bijdrage leveren aan het democratiseringsproces in Noord-Afrika? Gaat het volgens de Minister goed met dit democratiseringsproces?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

Geannoteerde agenda van de Raad voor Concurrentievermogen

De leden van de CDA-fractie lezen in de geannoteerde agenda het voorstel voor een verordening Emergency Call (eCall). Zij begrijpen uit de brief dat het systeem in voertuigen kan worden ingebouwd, zodat na een ernstig ongeval automatisch 112 wordt gebeld. Deze leden steunen het idee en zouden graag willen dat het systeem gaat werken in heel Nederland. Kan de Minister aangeven of het systeem ook gaat werken in de grensstreek en buitengebieden? Indien dit niet het geval is vragen de leden van de CDA-fractie aan de Minister om tijdens de Raad te benadrukken dat Nederland het belangrijk vindt dat het systeem gaat werken in alle delen van Nederland. Tevens lezen zij dat de streefdatum van de invoering is verschoven van oktober 2015 naar oktober 2017. Waarom is de streefdatum met twee jaar is verschoven?

Deze leden willen graag dat kleinere groepen van landen in de EU sneller kunnen samenwerken zonder door de achterblijvers te worden opgehouden. Die kerngroepen kunnen bijvoorbeeld hun handen ineen slaan op het gebied van de interne markt, bij het financieel toezicht, het innovatiebeleid en op het gebied van defensiesamenwerking. Zij zijn daarom verheugd dat gelijkgestemde lidstaten via het Frontrunnersinitiatief samenwerken om de interne markt verder te verbeteren. Zijn gelijkgestemde lidstaten ook van plan de handen ineen te slaan op andere gebieden, zoals op het energiegebied, waarde deze leden zich al sterk voor hebben gemaakt bij de begrotingsbehandeling van 2013?

Verslag van een schriftelijk overleg over de informele concurrentieraad op 12 en 13 mei 2014.

De leden van de CDA-fractie lezen in het verslag van een schriftelijk overleg over de informele concurrentieraad op 12 en 13 mei 2014 dat draadloze alternatieven beschikbaar zijn in de gebieden waar de uitrol van snelle vaste netwerken op zich laat wachten. Op welke draadloze alternatieven doelt de Minister en welke snelheden gaan deze draadloze alternatieven halen? Deze leden zijn blij dat de uitrol van internetverbindingen (breedband) onderdeel is van de Digitale Agenda voor Europa en hoopt dat Nederland bij de koplopers blijft horen op dit dossier. Zij hebben in het schriftelijke overleg Raad voor Concurrentievermogen in

mei 2013 gevraagd hoe de Minister aankijkt tegen de modernisering van staatssteun. De Minister gaf hierbij aan dat de Europese Commissie nog nadere regels moeten vaststellen om te bepalen welke maatregelen concreet onder de vrijgestelde categorieën vallen en onder welke voorwaarden en criteria zij verenigbaar worden geacht met de interne markt. Is de modernisering van het staatsteunkader voor overheidssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (beschreven in de brief) hiervan het gevolg is of dat dit hier los van staat? Heeft de Europese Commissie inmiddels heeft vastgesteld welke maatregelen onder de vrijgestelde categorieën vallen en welke voorwaarden en criteria verenigbaar worden geacht met de interne markt?

Fiche: Mededeling Europees Industriebeleid

De leden van de CDA-fractie vinden het belangrijk dat er in heel Nederland goede informatie- en communicatienetwerken zijn. In het fiche mededeling Europees Industriebeleid wordt aangegeven dat de Commissie de Raad en het Europees Parlement oproept tot de versnelde aanname van maatregelen en wetgeving inzake informatie- en communicatienetwerken. Om welke maatregelen en wetgeving gaat het hier? De Commissie geeft aan dat zij voornemens is om bij de investering van de infrastructuurprojecten meer gebruik te gaan maken van projectobligaties. Is de Commissie dit ook voornemens bij maatregelen en wetgeving omtrent informatie- en communicatienetwerken? Deze leden lezen in de brief dat de Commissie overweegt om nieuwe wetgevende maatregelen voor te stellen betreft mkb'ers en de Europese industrie. Om welke wetgevende maatregelen gaat het hier? Hoe gaat de actualisatie van de Small Business Act eruit zien? Zou de Minister dit nader kunnen toelichten? De leden van de CDA-fractie vinden het verminderen van de regeldruk voor het bedrijfsleven erg belangrijk. Zij zijn verheugd dat Nederland het streven van de Commissie steunt om de regeldruk voor het bedrijfsleven te verminderen en de kwaliteit van regelgeving te verbeteren (REFIT). Zou de Minister nader kunnen toelichten welke maatregelen de Commissie precies gaat nemen om de regeldruk te verminderen? Deze leden lezen in het fiche dat Nederland samen met een meerderheid van lidstaten tegen het voorstel is over reciprociteit bij aanbestedingen (BNC-fiche: Kamerstuk 22 112, nr. 1405). In de brief wordt gesproken over een achterhaald voorstel. Zij vragen of dit voorstel definitief van tafel is en wat het voornemen van de Minister is indien dit niet het geval is?

II Antwoord / Reactie van de Minister

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie constateren dat er een voorstel wordt gedaan om de bescherming van vertrouwelijke bedrijfsgeheimen in de Europese Unie te harmoniseren. De leden geven aan dat het kabinet het voorstel ondersteunt, omdat deze veelal overeenstemmen met maatregelen die zijn opgenomen in de Richtlijn handhaving intellectuele eigendommen. De leden vragen in hoeverre hier vanuit de Nederlandse industrie/bedrijfsleven om gevraagd is en in hoeverre dit privaatrechtelijke zaken betreft. Voorts vragen de leden of harmonisatie in het voordeel van Nederland is.

Het Nederlandse bedrijfsleven heeft tijdens een expert meeting in juni 2013 uitdrukkelijk aangegeven veel belang te hechten aan een betere regeling van de bescherming van bedrijfsgeheimen. Het ervaart dat de verschillen in nationale regelgeving leiden tot verbrokkeling op de markt en vindt het van belang dat het in de hele EU op een soortgelijke wijze kan

procederen indien een bedrijfsgeheim wordt geschonden. Het richtlijnvoorstel beperkt zich tot civielrechtelijke handhaving.

Indien in alle landen van de Unie bepaalde regels voor de bescherming van bedrijfsgeheimen gelden, biedt dat zowel het Nederlands bedrijfsleven als Nederlandse onderzoeksinstellingen betere mogelijkheden om afspraken te maken over gebruik van vertrouwelijke bedrijfsinformatie bij grensoverschrijdende samenwerking. Ook zal deze regeling voordeel kunnen opleveren voor het exporterend Nederlandse (en Europese) bedrijfsleven.

Nederlandse ondernemers hebben naar de mening van deze leden baat bij de richtlijn inzake de modernisering van het merkenrechtstelsel. Door merknaam, logo of vorm van ontwikkelingen en producten te beschermen en binnen Europa aan dezelfde regelgeving te onderwerpen, wordt de concurrentiekracht vergroot. De leden lezen echter dat de Minister bezwaar wil maken tegen de introductie van de mogelijkheid om binnen het douanegebied transit van goederen te verhinderen en vragen zich af welke gedachte hierachter schuilgaat en of Nederland dit niet zelf al doet.

Inbreuken op intellectuele eigendomsrechten (waaronder merken in het algemeen en namaak in het bijzonder) kunnen grote commerciële schade toebrengen aan handel en economie en dienen bestreden te worden. De in het kader hiervan te nemen maatregelen moeten echter proportioneel zijn. In het fiche dat naar aanleiding van de voorstellen tot wijziging van het merkenrecht is opgesteld (Kamerstuk 22 112, nr. 1618) heeft het kabinet al aangegeven te betwijfelen of ten aanzien van onder andere doorvoer niet voor een minder vergaand voorstel had moeten worden gekozen. Het huidige voorstel maakt het mogelijk het binnenbrengen van goederen in het douanegebied van de Unie te verhinderen wanneer deze goederen zonder toestemming een merk bevatten dat (in wezen) gelijk is aan het voor deze goederen ingeschreven merk. Dit ongeacht of de goederen al dan niet in de vrije handel binnen de EU worden gebracht.

De gedachte achter het bezwaar is dat deze handelwijze de internationale handel kan belemmeren. Het is immers mogelijk dat deze goederen intellectuele eigendomsrechten schenden op de EU-markt, maar in het land van herkomst of bestemming niet. Nederland is van mening dat als er geen hoge mate van waarschijnlijkheid is dat deze goederen op de EU-markt terecht zullen komen, er geen sprake zou moeten zijn van (een vermoeden van) een inbreuk op een merkrecht en de goederen ongestoord hun weg moeten kunnen vervolgen. Dat geldt voor goederen in het algemeen en voor legitieme generieke medicijnen die zich in Nederland in doorvoer bevinden¹ in het bijzonder.

De Nederlandse douane controleert goederen in transit op mogelijke inbreuken op intellectuele eigendomsrechten op grond van de EU-verordening 608/2013 inzake de handhaving van intellectuele eigendomsrechten door de douane aan de buitengrenzen van de EU. Daarnaast neemt zij de uitspraak van het Hof van Justitie van 1 december 2011 (C-495/09 – Philips/Nokia) in acht. Hierin is onder andere bepaald dat uit een derde land afkomstige goederen inbreuk op een intellectueel

¹ Dit vraagstuk ziet op de zendingen (grondstoffen voor) medicijnen in transit die de douane in 2008 heeft tegengehouden op grond van mogelijke octrooi-inbreuk in Nederland. Nederland nam het standpunt in dat enerzijds de doorvoer van legitieme generieke medicijnen naar ontwikkelingslanden niet gehinderd mag worden en anderzijds inbreuken op intellectuele eigendomsrechten bestreden moeten worden. Zie ook: antwoorden op vragen d.d. 10 maart 2009 van de Kamerleden Irrgang en Bashir inzake medicijnen voor Afrika die worden tegengehouden, Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 2412 en de brief d.d. 4 september 2009 van de Staatssecretaris van Economische zaken aan de Tweede Kamer, Kamerstuk 31 700 XIII, nr. 67. Dit standpunt wordt ook ingenomen ten aanzien van het merkenrecht.

eigendomsrecht kunnen maken en als namaakgoederen kunnen worden aangemerkt wanneer is bewezen dat zij bestemd zijn om in de Europese Unie te worden verhandeld. Zodra de bevoegde autoriteit – in Nederland is dat de douane – van een houder van een intellectueel eigendomsrecht een verzoek heeft gekregen om aan de grens op te treden en tijdens dit optreden een vermoeden heeft dat er inbreuk is gepleegd, moet zij de vrijgave van de goederen opschorten. Deze opschorting duurt totdat de houder in rechte heeft bewezen dat er daadwerkelijk inbreuk is gepleegd.

Indien wordt ingestemd met het voorstel van de Europese Commissie dan dient de Nederlandse douane op grond hiervan ook goederen te controleren waarvan in het geheel geen vermoeden bestaat dat zij op de EU-markt terecht zullen komen. De Nederlandse regering is van mening dat goederen van derden in transit naar een bestemmingsland buiten de EU niet dienen te worden gecontroleerd waar het intellectuele eigendomsrechten – waaronder merken – betreft. Dit bezwaar is ook door Nederland ingebracht in Raadskader, en is nog in onderhandeling.

De leden van de VVD-fractie zijn kritisch over de voorgestelde richtlijn die de huidige Europese regelgeving ten aanzien van pakketreizen beoogt te moderniseren. In het betreffende fiche lasen zij onder andere dat het kabinet het voorstel van de Commissie verder vindt gaan dan noodzakelijk. De Commissie heeft acht verschillende opties voor hervorming vergeleken, waarbij de keuze niet is gevallen op de beperktere optie die de meeste steun kreeg van de stakeholders. De Commissie had wat de Minister betreft kunnen volstaan met een beperkte aanpassing van de huidige richtlijn. Deze leden delen deze zorg met het kabinet en vernemen graag van de Minister hoe de kritische grondhouding van het kabinet ten aanzien de proportionaliteit van het voorstel, zich in de onderhandelingsfase heeft doorvertaald en of er vooruitgang is geboekt ten aanzien van de proportionaliteit. Voorts zijn de leden van de VVD-fractie erg kritisch over de regel- en lastendruk voor aanbieders van pakketreizen die de voorgestelde richtlijn met zich meebrengt. De Commissie doet onder andere voorstellen voor de aanpassing van de precontractuele informatieplichten, de aanpassing van regels over prijswijzigingen en opzegging, en het voorstel bevat een gewijzigd aansprakelijkheidsregime ter zake van de uitvoering van de «klassieke» en «op maat» pakketreisovereenkomst. Aanbieders van pakketreizen krijgen te maken met hogere kosten. Daar tegenover zou door de harmonisatie van de regelgeving op termijn een verlaging van de kosten voor grensoverschrijdende handel kunnen staan. De VVD-fractieleden vernemen graag of deze laatstgenoemde kostenverlaging opweegt tegen de verwachte regel- en lastendrukverhoging. Ook vragen zij de Minister of er in de onderhandelingsfase resultaten zijn geboekt om de kostentoeename te beperken.

In Raadskader heeft Nederland zich op groot een aantal punten kritisch uitgelaten. Het gaat hierbij om de reikwijdte van de voorstellen en dan met name de uitbreiding naar zogenaamde geassisteerde reisovereenkomsten. Tot op heden is er alleen artikelsgewijs gesproken en hebben de meeste lidstaten zich beperkt tot het stellen van vragen aan de Commissie. Er valt daarom nog geen duidelijk krachtenveld te schetsen. In het verlengde daarvan hebben de voorzitterschappen van Litouwen en Griekenland geen alternatieve teksten gemaakt. Vandaar dat nu alleen een «voortgangsrapport» van het voorzitterschap voorligt waarin de belangrijkste discussiepunten zijn benoemd.

Wat betreft de kosten verwijs ik naar het Impact Assessment van de Commissie waarin wordt gesproken over lagere kosten als gevolg van het voorstel. Nederland beoordeelt in hoeverre het voorstel bijdraagt aan de bescherming van consumenten en wat de gevolgen met betrekking tot de lastendruk zijn voor ondernemers. Nederland heeft met betrekking tot dit

laatste kritische vragen gesteld bij de voorgenomen oprichting van nationale contactpunten en de verplichtingen voor aanbieders bij buitengewone omstandigheden. In dit stadium is nog niet goed uit te maken wat de gevolgen voor regel- en lastendruk uiteindelijk zullen zijn.

De VVD-fractieleden hebben een aantal vragen over het systeem Emergency Call (eCall) dat in voertuigen kan worden ingebouwd en dat na een ernstig ongeval automatisch 112 belt. Zij vragen zich af of er net als bij de bereikbaarheid van het alarmnummer een minimale bereikbaarheidsgrens komt en of 100% bereikbaarheid te behalen is. Verder vragen deze fractieleden bij wie de verantwoordelijkheid voor een werkende connectie komt te liggen, bijvoorbeeld bij telecomoperators of bij autofabrikanten. Ook vragen de VVD-fractieleden waarom dit systeem alleen gaat gelden voor personenauto's en niet voor motoren of vrachtwagens. De leden van de VVD-fractie vragen verder hoe bewerkstelligd gaat worden dat derde partijen alternatieven voor eCall kunnen aanbieden. Als andere partijen alternatieven kunnen ontwikkelen, wat zijn dan de nodige prikkels om een zo goed mogelijk functionerend systeem te krijgen en hoe wordt in dat geval omgegaan met de kosten. De leden vragen wat de ontwikkeling van alternatieven voor de huidige verplichtingen, de verantwoordelijkheden en de investeringskosten betekent. Verder vragen zij wat de kosten van de ontwikkeling van eCall zijn, wie die kosten gaan dragen en welke meerwaarde het eCall systeem volgens de Minister zal hebben in de Nederlandse situatie.

Voor eCall geldt dezelfde bereikbaarheid als voor een «normaal» telefoongesprek naar 112, met vergelijkbare verantwoordelijkheden voor de telecomproviders. Het Europese eCall-pakket bestaat uit een besluit en een verordening. Het besluit bevat een verplichting voor autofabrikanten om zorg te dragen dat auto's in noodgevallen een eCall-sigitaal uitsturen en voor 112-centrales om een ontvangen eCall-sigitaal te kunnen interpreteren en behandelen. Dit besluit is in maart in de Transportraad behandeld en afgerond met de stemming van het Europees Parlement op 15 april jl. In de Raad voor Concurrentievermogen wordt nu de eCall-verordening besproken, waarin wordt bepaald aan welke technische eisen het eCall-systeem dat in de voertuigen moet worden ingebouwd moet voldoen.

Bij de mogelijkheid voor derde partijen om een alternatief voor een eCall systeem aan aan te bieden betreft het niet een alternatief voor de techniek van eCall, maar de mogelijkheid voor derde partijen om een eCall-telefoongesprek af te handelen. Dit zou inhouden dat een eCall-telefoongesprek niet rechtstreeks naar de 112-centrale gaat, maar binnenkomt bij een derde partij, bijvoorbeeld de servicediensten zoals die van automerken of de ANWB, die het gesprek indien nodig kan doorsturen naar de hulpdiensten. Vanuit derde partijen is er interesse in het afhandelen van eCall-telefoongesprekken, omdat dit kan worden gecombineerd met het aanbieden van andere diensten, zoals autopechhulp. Het alternatief voor eCall is derhalve gelegen in de keuze voor consumenten in de service die hun eCall-systeem in hun auto hen biedt.

Om deze service van derde partijen mogelijk te maken dient in de verordening bewerkstelligd te worden dat de eCall-techniek ruimte biedt voor deze alternatieve afhandeling, zodat deze derde partijen noodoproepen adequaat kunnen doorzetten naar de 112-centrale en dat er waarborgen bestaan voor privacybescherming. Aangezien deze alternatieve eCall-afhandeling door ondernemingen zelf worden ontwikkeld valt er geen zicht te geven op de kosten van dergelijke alternatieven. De alternatieve eCall-afhandeling heeft geen effect op de verplichtingen die uit het eCall-pakket voortvloeien voor autofabrikanten en 112-centrales.

Op dit moment is de voor eCall benodigde technologie beschikbaar voor personenauto's, daarom is het eCall-systeem daar voorlopig toe beperkt.

De betrokken lidstaten nemen onder het Frontrunnersinitiatief de verantwoordelijkheid om barrières op nationaal niveau weg te nemen, daar waar zij daartoe nationaal bevoegd zijn, teneinde grensoverschrijdend verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen te faciliteren en daarmee het economisch potentieel tussen de deelnemende landen verder te ontwikkelen. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister een paar voorbeelden geven van dergelijke barrières. Verder zet Nederland een Single Market Centre op, deze leden vragen de Minister dit initiatief nader toe te lichten en aan te geven wie de projecten van de betrokken lidstaten financiert.

Nederlandse ondernemers worden in andere lidstaten geregeld geconfronteerd met afwijkende eisen, bijvoorbeeld ten aanzien van beroepskwalificaties, elektronisch zakendoen, eisen aan juridische vorm en aandeelhouderschap van de onderneming en reclamebeperkingen. Dit soort nationale eisen zijn op voorhand niet verboden volgens EU regelgeving maar kunnen wel belemmerend werken.

De kern van het Frontrunnersinitiatief is dat lidstaten, in nauw overleg met stakeholders, de verantwoordelijkheid nemen om met elkaar te bezien of en op welke wijze dit soort belemmeringen aangepakt kunnen worden. Het initiatief is hiermee complementair aan het Europese wetgevingstraject. Het initiatief wordt tijdens de Raad van 26 mei politiek gelanceerd en thans verder uitgewerkt. Het is een open initiatief waar alle lidstaten zich bij kunnen aansluiten. Een viertal projecten om de werking van de interne markt te verbeteren is recent gestart, op het terrein van toplevel-domeinnamen en breder elektronische handel, het verbeteren van de gebruiksvriendelijkheid van de *Points of Single Contact*, het opzetten van nationale *Single Market Centres* en de wederzijdse evaluatie van gereguleerde beroepen. In de toekomst kunnen meer projecten worden opgepakt die de potentie hebben bij te dragen aan een verbeterde werking van de interne markt in de praktijk en concrete resultaten voor ondernemers en consumenten.

Het idee van een *Single Market Centre* is dat er één, al dan niet digitaal, aanspreekpunt komt binnen de overheid voor vragen of klachten van ondernemers en consumenten ten aanzien van de interne markt. Deze one-stop-shop begeleidt de ondernemer naar de juiste organisatie binnen de overheid. Dit moet leiden tot betere samenwerking tussen de verschillende overheidsorganisaties en lidstaten en een snellere aanpak van geconstateerde problemen. Hierdoor wordt het voor ondernemers eenvoudiger om in andere lidstaten actief te worden. Denemarken en het Verenigd Koninkrijk hebben al een nationaal *Single Market Centre*. In Nederland wenst het kabinet, in aansluiting op het digitale Ondernemingsplein, een digitaal loket te ontwikkelen dat als *one-stop-shop* iedere ondernemer begeleidt door beantwoording van vragen en assistentie ten aanzien van het oplossen van problemen op de interne markt. De deelnemende lidstaten dragen zelf de kosten voor het ontwikkelen van deze *Single Market Centres*.

Aan de hand van het voorstel van de Europese Commissie zal Nederland een positie bepalen ten aanzien van het PRIMA-initiatief. De leden van de VVD-fractie vragen wat de meerwaarde van dit samenwerkingsverband voor Nederland zal zijn en welke andere samenwerkingen ten behoeve van een geïntegreerde aanpak op het gebied van onderzoek ten behoeve van gezondheid, duurzaamheid en ontwikkelingen de EU heeft met andere regio's, en wat de ervaringen zijn. Voorts vragen deze leden of het kabinet

voornemens is zich te mengen in de discussie tijdens de aankomende Raad en zo ja, wat de bijdrage zal zijn.

Het PRIMA-initiatief richt zich op onderzoek ten behoeve van maatschappelijke uitdagingen in het Middellandse Zeegebied, die door samen te werken effectiever zouden kunnen worden aangepakt. Nederland kan de meerwaarde van het initiatief momenteel nog onvoldoende inschatten en wil eerst dat de landen die het initiatief hebben genomen focus aanbrengen, de meerwaarde van dit regionale initiatief voor de EU als geheel duidelijk maken en de relatie met bestaande initiatieven en programma's uitwerken. Ook moet zeker zijn dat het initiatief past binnen de criteria die Nederland voor heel Horizon 2020 belangrijk vindt: excellentie en impact.

De Commissie vraagt overigens ook duidelijkheid op deze punten, voordat zij overtuigd is van de meerwaarde en zal overwegen deel te nemen. De meerwaarde van een goed opgezet Artikel 185-initiatief voor publiek-publieke samenwerking zit in de bevordering van grensoverschrijdende samenwerking, focus en kritische massa in het onderzoek, en in de specifieke aandacht voor een of meerdere urgente maatschappelijke uitdagingen. Bij eventuele deelname door Nederland kunnen Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven binnen de thema's van het initiatief goed internationaal samenwerken.

Een al bestaande samenwerking op basis van artikel 185 Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU) voor onderzoek en innovatie op het gebied van gezondheid is het «European Developing Countries Clinical Trials» (EDCTP) programma. EDCTP streeft naar betere mogelijkheden voor de EU om efficiënter te investeren in onderzoek en ontwikkeling van nieuwe en betere medische interventies tegen armoedegerelateerde ziekten, ten behoeve van – en in samenwerking met – ontwikkelingslanden, met name Sub-Sahara Afrika. Vanwege de grote impact van armoedegerelateerde ziekten op de mondiale gezondheid is dit streven nog steeds opportuun. De waarde van dit programma, gestart onder het zevende Kaderprogramma voor onderzoek en technologieontwikkeling, heeft zich dusdanig bewezen dat onder Horizon 2020 het tweede programma (EDCTP-2) als verlenging is gestart.

Nederland zal zich, net als het merendeel van de andere lidstaten, constructief kritisch opstellen.

Constructief, omdat uit het initiatief wel de ERA-gedachte van samenwerken en investeren in de voor groei belangrijke thema's onderzoek en innovatie spreekt. Internationale samenwerking draagt bij aan de doelen van Horizon 2020 en daarmee ook aan de doelen van de artikel 185-initiatieven. In vervolg op het gezamenlijk programmeren van onderzoek met een Europese meerwaarde kan de cofinanciering van de EU meer focus en kritische massa bereiken.

Kritisch, omdat onder meer de consequenties voor het budget van Horizon 2020 nog niet te overzien zijn en de focus, de wederzijdse belangen en de Europese meerwaarde nog onvoldoende duidelijk zijn. Nederland zal er alert op blijven dat de Commissie alleen nieuwe artikel 185-initiatieven voorstelt als deze voldoen aan de voorwaarden voor Horizon 2020 (excellentie, impact). Daarnaast moeten de deelnemende lidstaten duidelijk bestuurlijk en financieel *commitment* tonen.

Fiche: Mededeling visie voor de interne markt voor industriële producten

Een deel van het aangekondigde wetsvoorstel heeft als doel onderdelen van bestaande wetgeving samen te voegen en te versimpelen. Dat zal een

positief effect hebben voor de regeldruk, staat in het fiche. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister daarvan een paar concrete voorbeelden geven.

De leden van de VVD-fractie vragen naar concrete voorbeelden van de te verwachten positieve effecten op de regeldruk door het samenvoegen van bepaalde onderdelen van Europese productregelgeving.

De Europese productregelgeving bestaat uit ruim 30 richtlijnen en verordeningen die van toepassing zijn op verschillende producten of productgroepen zoals de speelgoedrichtlijn of de richtlijn voor alle producten die op laagspanning werken. De meeste van deze richtlijnen en verordeningen bevatten onderdelen die in die verschillende richtlijnen en verordeningen (nagenoeg) identiek zijn. Het gaat dan met name om definities, verplichtingen van de marktdeelnemers zoals de fabrikant en de importeur, eisen aan keuringsinstanties en voorschriften voor het gebruik van de CE-markering. Door dergelijke identieke bepalingen niet in alle afzonderlijke richtlijnen en verordeningen op te nemen maar in één gemeenschappelijk kader wordt het juridische kader overzichtelijker en kunnen marktdeelnemers makkelijker inzicht krijgen in de verplichtingen die op hen van toepassing zijn. Hiermee wordt tevens voorkomen dat er overlappende of tegenstrijdige bepalingen in verschillende richtlijnen en verordeningen ontstaan. Dit is vooral relevant omdat op veel producten meer dan één richtlijn of verordening op van toepassing is. Zowel het creëren van een inzichtelijker juridisch kader als het tegengaan van overlapping en tegenstrijdigheden hebben een positief effect op de regeldruk.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie vragen of het klopt dat de richtlijn bescherming bedrijfsgeheimen over meer gaat dan alleen intellectueel eigendom. Voorts vragen deze leden welke informatie er wel onder zal vallen en welke niet en welke gevolgen zal dit hebben voor de Nederlandse rechtspraktijk.

Het gaat in de richtlijn om geheime informatie (dat wil zeggen: informatie die niet algemeen bekend is of toegankelijk voor personen die zich gewoonlijk met deze soort informatie bezig houden), die daardoor handelswaarde bezit en die onderworpen is aan redelijkerwijs te verwachten beschermingsmaatregelen. Dit kan enerzijds technische informatie betreffen die vooraf gaat aan het vastleggen daarvan in een intellectueel eigendomsrecht. Anderzijds kan het ook om andere commercieel of personeel gevoelige informatie gaan (zoals bijvoorbeeld klantenbestanden) die niet in een intellectueel eigendomsrecht is vast te leggen. Informatie die niet onder de werking van de richtlijn zal vallen, is informatie die reeds openbaar is, informatie die zelfstandig door een andere partij is ontwikkeld en informatie die op grond van wettelijke regels niet als geheim is aan te merken.

De huidige formulering van het richtlijnvoorstel zal een praktische inpassing van de bepalingen ervan in het huidige procesrecht mogelijk maken. Met het oog hierop heeft Nederland er tijdens de onderhandelingen over het richtlijnvoorstel op aangedrongen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het Nederlandse procesrecht en bij de bepalingen van de reeds geldende Richtlijn nr. 2004/48 met betrekking tot de handhaving van Intellectuele Eigendomsrechten.

De richtlijn bevat een goede balans tussen bescherming van bedrijfsgeheimen enerzijds en voorkoming van misbruik van procedures tussen concurrerende ondernemingen anderzijds. De gevolgen voor de Neder-

landse procespraktijk zullen dan ook in zoverre beperkt zijn dat procederen in het kader van bedrijfsgeheimen hier al kan (doorgaans op grond van onrechtmatige daad), maar dat de vertrouwelijkheid tijdens de gerechtelijke procedure, een van de wensen van het Nederlandse bedrijfsleven, na invoering van de richtlijn beter gewaarborgd zal kunnen worden.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de regering kan aangeven wat de huidige bevoegdheden- en takenverdeling is tussen het Bureau voor Harmonisatie in de Interne Markt en de nationale merkenbureaus. Voorts vragen zij waar een bedrijf zich moet melden voor het aanmelden van een merk. Daarnaast vragen zij met welke Europese agentschappen BHIM in overeenstemming moet worden gebracht, hoe hoog de taksen van BHIM zijn, waarop het nader overleg over het bestuur van BHIM zich toe spitst en hoe het hinderen van goederen van derden in zijn werk zou moeten gaan? Als laatste vragen deze leden of het bezwaar van de Nederlandse regering wordt gesteund?

De nationale bureaus zijn onder meer verantwoordelijk voor de complete uitvoering van de nationale regelgeving op het gebied van merken. BHIM is verantwoordelijk voor Europese regelgeving op het gebied van merken. Beide zijn verantwoordelijke voor de registratie van merken. Ieder is dus werkzaam op het eigen (geografische) gebied. Omdat de merkensystemen op onderdelen complementair zijn worden er logischerwijs ook taken door de ene partij voor de andere uitgevoerd. Zo registreren de nationale bureaus een anciënniteitsrecht bij een Gemeenschapsmerk en neemt BHIM van een omzetting van een Gemeenschapsmerk naar een nationaal merk in behandeling. De nationale bureaus verrichten verder werkzaamheden ten aanzien van Europese merken op het gebied van informatie en promotie richting bedrijven en potentiële gebruikers. Er wordt daarnaast intensief samengewerkt tussen de nationale bureaus en BHIM voor het bouwen van (o.a. digitale) tools en harmonisatie van praktijken.

Waar een bedrijf zich kan melden, hangt af van waar hij zijn merk wil gaan gebruiken. Als dat één of meer specifieke lidstaten zijn, dan kan een merk worden verkregen door inschrijving hiervan bij het nationale bureau van die lidstaat/lidstaten. Het merk is dan alleen daar beschermd. In geval van België, Nederland en Luxemburg kan een merk worden verkregen met gelding voor de hele Benelux door inschrijving bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BBIE). Als een bedrijf het merk in (een groot deel van) de EU wil gaan gebruiken dan kan door middel van één inschrijving bij het Bureau voor Harmonisatie voor de Interne Markt (merken en tekeningen of modellen) (BHIM) een gemeenschapsmerk worden verkregen met gelding in alle landen die lid zijn van de EU.

BHIM heeft veel verschillende taksen, die samenhangen met bepaalde handelingen. Een belangrijke takse is de takse voor het verkrijgen van een merk en die voor vernieuwing hiervan. Bij BHIM bedraagt de basistakse voor de aanvraag van een individueel Europees merk € 900 (als on-line ingediend) en € 1.050 (indien op papier ingediend). De vernieuwing van een Europees merk na tien jaar kost € 1.350 (indien on-line aangevraagd) en € 1.500 (indien op papier aangevraagd).

Binnen de Unie is er een groot aantal agentschappen met een eigen governance, waaronder BHIM. De Europese Commissie wil deze agentschappen nu meer stroomlijnen. Het voorstel beoogt om BHIM in overeenstemming te brengen met gedecentraliseerde agentschappen zoals het Communautair Bureau voor Plantenrassen (CPVO), Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) en het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA).

Het merendeel van de lidstaten, waaronder Nederland, kunnen zich niet vinden in het voorstel van de Europese Commissie waar het de wijziging van het bestuur van BHIM betreft. Zij geven er de voorkeur aan dat de huidige Administratieve Board en President van BHIM blijven gehandhaafd en niet worden vervangen door een Uitvoerende Raad en -Bestuurder, met ook andere taken en andere mate van invloed van de lidstaten. Zoals gezegd zijn de nationale en het Europese merkensystemen complementair en dat betekent dat de lidstaten er veel belang bij hebben hun huidige positie ten opzichte van BHIM te behouden.

Het Nederlands standpunt inzake «transit» is verwoord in de vraag hierover van de VVD-fractie. De meningen over het voorstel van de Commissie zijn verdeeld: houders van intellectuele eigendomsrechten hebben belang bij controles op mogelijke inbreuken in transit, ook als de EU niet het «bestemmingsland» is. Bedrijven die niet handelen in merkproducten en de transportsector hebben er belang bij dat de internationale handel zo voorspoedig mogelijk verloopt. NGO's zijn van mening dat controles in transit van legitieme generieke medicijnen niet mag leiden tot schadelijke vertragingen voor mensen (m.n. in ontwikkelingslanden) die toegang moeten hebben tot levensreddende geneesmiddelen. Waar het volgens het kabinet om gaat, is het vinden van een juiste balans: de belangen van houders van intellectuele eigendomsrechten moeten worden beschermd, zonder dat het internationale handelsverkeer, waaronder voornoemde medicijnen, hierdoor onevenredig wordt belast en belemmerd.

De leden van de PvdA-fractie vragen of online geboekte pakketreizen tot nu nog niet onder de Richtlijn Pakketreizen vielen en zo nee, waarom niet. Daarnaast vragen zij zich af welke organisatie in Nederland het contactpunt gaat bemensen en wat wordt verstaan onder geassisteerde reisarrangementen. Als laatste vragen de leden hoe het kan dat dit richtlijn voorstel kennelijk al uitgebreid in het EP wordt behandeld als er in de Raad blijkbaar nog geen overeenstemming over is.

Online geboekte pakketreizen vallen nu ook al onder de Richtlijn Pakketreizen. Internet heeft de reiswereld wel veranderd. Naast duidelijke pakketreizen die door een reisbureau of organisator worden aangeboden kan de reiziger ook zelf allerlei losse reisonderdelen bij verschillende aanbieders boeken zonder dat hierbij sprake is van een pakket. Daarnaast worden reizigers die bijvoorbeeld een vlucht hebben geboekt, door middel van een link naar een aanbieder van een hotel geleid, waarbij soms wel en soms niet alle essentiële gegevens voor een boeking mee worden gezonden. De vraag is of hier dan wel of niet sprake zal zijn van een pakketreis. Dit is een van de discussies die op dit moment nog gevoerd wordt.

Wie het nationale contactpunt in Nederland gaat bemensen staat nog niet vast. Afhankelijk van de vraag of een dergelijke verplichting wordt opgenomen in de uiteindelijke richtlijn en zo ja, in welke vorm, zal dit tijdens de implementatie nader worden gezien.

Volgens de overwegingen bij het Commissievoorstel worden onder geassisteerde reisarrangementen combinaties verstaan waarbij doorverkopers via onderling verbonden online boekingsprocedures reizigers gericht assisteren bij de afname van aanvullende reisdiensten of waarbij de reiziger overeenkomsten afsluit met de afzonderlijke dienstverleners en het essentiële kenmerk van een pakketreis, namelijk een inclusieve of totaalprijs, ontbreekt. Veel lidstaten, waaronder Nederland, hebben vragen gesteld over het precieze onderscheid tussen een pakketreis en de geassisteerde reisovereenkomst. Voor Nederland is het daarbij ook de

vraag in hoeverre consumenten hier dezelfde bescherming behoeven als bij een pakketreis waar de consument duidelijk een samenhangend product koopt.

Met betrekking tot behandeling in het Europees Parlement (EP) geldt dat het EP niet hoeft te wachten op een oordeel van de Raad alvorens tot een eigen oordeel te komen. Het voorstel is nog niet op Raadsniveau behandeld en er dus nog geen sprake van een gemeenschappelijk standpunt.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het tijdspad richting oktober 2017 voor het voorstel voor eCall haalbaar is, wat de voor- en nadelen van de betrokkenheid van derde partijen zijn en of dat laatste dit het systeem nietodeloos ingewikkeld maakt.

Over de invoeringsdatum is overleg geweest met alle betrokken partijen, ook met de autofabrikanten. Alle partijen gaan er van uit dat najaar 2017 haalbaar is. De mogelijkheid dat derde partijen een alternatieve afhandeling voor eCall-telefoongesprekken aanbieden maakt het systeem nietodeloos ingewikkeld. Het Europese eCall-besluit betreft een verplichting voor autofabrikanten om zorg te dragen dat auto's in noodgevallen een eCall-signaal uitzenden en een verplichting voor 112-centrales om een ontvangen eCall-signaal te kunnen interpreteren en behandelen. De eCall-verordening voorziet in de technische eisen voor het eCall-systeem. De betrokkenheid van derde partijen zou er uit bestaan dat zij gebruik kunnen maken van de eCall-technologie voor het afhandelen van eCall-telefoongesprekken en het aanbieden van eigen diensten, zoals autopechhulp. Daarvoor dient bewerkstelligd te worden dat deze derde partijen noodoproepen adequaat kunnen doorzetten naar de 112-centrale en dat er waarborgen bestaan voor privacybescherming.

De leden van de PvdA-fractie vragen de regering aan te geven wat de inhoud is van het Frontrunnerinitiatief. Zij vragen zich af of dit een uitbreiding van de Dienstenrichtlijn betreft en wat verstaan wordt onder het Single Market Centre en de Points of Single Contact.

De Frontrunners op de interne markt vormen een open groep van gelijkgestemde lidstaten. De groep wil het voortouw nemen en andere lidstaten inspireren om de nationale markten verder te openen en zo het functioneren van de interne markt te versterken. De Frontrunners willen via verbeterde coördinatie en uitwisseling van «best practices» het economische potentieel in en tussen de deelnemende landen verder ontwikkelen. Het Frontrunnersinitiatief is een vrijwillig initiatief tussen lidstaten. Het betreft geen uitbreiding van de Dienstenrichtlijn.

Voor een toelichting op wat wordt verstaan onder een Single Market Centre verwijs ik graag naar het antwoord op vraag 5. De Points of Single Contact (PSCs) zijn loketten die verplicht zijn gesteld aan lidstaten op grond van de Dienstenrichtlijn (2006/123/EG). Het zijn online portalen waarmee ondernemers informatie over regelgeving op het terrein van diensten kunnen opzoeken en administratieve procedures online kunnen afhandelen. Het Nederlandse Point of Single Contact is onder gebracht bij Antwoord voor bedrijven.nl. Aangezien de werking en gebruiksvriendelijkheid van PSC's nog verder verbeterd kan worden, neemt Denemarken het voortouw bij het uitwerken van «best practices» op dit gebied. Het gaat dan om zaken als de kwaliteit van informatie op de portal, de mogelijkheid om procedures online af te handelen (zoals de inschrijving bij de Kamer van Koophandel of het aanvragen van een vergunning) en de toegankelijkheid van de portals voor ondernemers uit andere lidstaten (onder andere via het aanbieden van het portal in een andere taal).

De leden van de PvdA-fractie vragen naar de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de afspraken van de ESA ministersconferentie van november 2012. Verder vragen zij waaruit zou een verbeterde samenwerking tussen EU en ESA zou moeten bestaan en wat een EU-kolom binnen ESA in zou moeten houden.

De afspraken die zijn gemaakt in de ESA Ministersconferentie zijn verwerkt in analyses die de afgelopen tijd door zowel EU als ESA zijn gedaan, en zullen een vervolg krijgen in de Raadsconclusies die voorliggen als onderdeel van de aanstaande ESA ministerconferentie op 2 december 2014.

Nederland vindt het met name belangrijk dat bij een verbeterde samenwerking tussen EU en ESA beide partijen opereren op basis gelijkwaardigheid en met respect voor elkaars competenties en specifieke kwaliteiten. Dit leidt tot het voorkomen van duplicatie in activiteiten en komt ten goede aan de concurrentiekracht op het gebied van EU-Ruimtevaart binnen het mondiale speelveld.

ESA en de EU hebben verschillende besluitvormingsstructuren en regels, met name op het gebied van aanbesteding.

Hoe een EU-kolom binnen ESA er precies uit zou moeten zien en of deze er zou moeten komen is nadrukkelijk als gezamenlijk verkenningspunt opgenomen in de Raadsconclusies die voorliggen in de komende Raad. Met een EU-kolom in ESA wordt bedoeld dat enkele onderdelen van ESA gaan werken aan de uitvoering van EU-programma's in opdracht van de EU en volgens de EU-regels.

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom Libië geen onderdeel uitmaakt van de Euro-Mediterrane samenwerking. De leden vragen verder of deze samenwerking en bijdrage kan leveren aan het democratiseringsproces in Noord-Afrika. Voorts vragen zij of het volgens de regering goed met dit democratiseringsproces.

Libië maakt inderdaad geen onderdeel uit van de Euro-mediterrane samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie. De landen die het initiatief hebben genomen voor PRIMA hebben hier op dit moment voor gekozen. Dat wil niet zeggen dat dit er in een later stadium niet van zou kunnen komen: Artikel 185- en andere initiatieven binnen Horizon 2020 staan in principe open voor nieuwe deelnemende landen. De situatie in Libië is momenteel dusdanig fragiel dat samenwerking op het gebied van kennis en innovatie op dit moment niet van de grond kan komen. Zoals aangegeven in het antwoord op de vraag van de PvdA-fractie over PRIMA staat voor Nederland voorop dat er sprake moet zijn van meerwaarde voor de EU als geheel en dat het initiatief moet passen binnen de criteria die Nederland voor heel Horizon 2020 belangrijk vindt: excellentie en impact.

In de recente kabinetsappreciatie over het Europees nabuurschapsbeleid (van 6 mei 2014) staat: «De EU noemt sectorale samenwerking, evenals vorig jaar, als de meest tastbare vorm van samenwerking tussen de EU en haar buurlanden. Vooral op het gebied van energie en transport kon voortgang worden geboekt. Maar ook op gebieden als klimaat; milieu; kennis en innovatie; onderwijs, jeugd en cultuur; landbouw en plattelandsontwikkeling; gezondheidszorg en maritiem beleid werden de nodige initiatieven ontplooid.» In dezelfde kabinetsappreciatie staat vermeld dat het kabinet – evenals de EU – somber gesteld is over de stand van de democratiseringsprocessen in Noord-Afrika. Op een enkele positieve uitzondering na, zoals Tunesië, blijft de situatie in de regio gekenmerkt door fundamentele uitdagingen en problemen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie lezen in de geannoteerde agenda het voorstel voor een verordening Emergency Call (eCall). Zij begrijpen uit de brief dat het systeem in voertuigen kan worden ingebouwd, zodat na een ernstig ongeval automatisch 112 wordt gebeld. Deze leden steunen het idee en zouden graag willen dat het systeem gaat werken in heel Nederland. De leden vragen of de Minister kan aangeven of het systeem ook gaat werken in de grensstreek en buitengebieden. Indien dit niet het geval is vragen de leden van de CDA-fractie aan de Minister om tijdens de Raad te benadrukken dat Nederland het belangrijk vindt dat het systeem gaat werken in alle delen van Nederland. Tevens lezen zij dat de streefdatum van de invoering is verschoven van oktober 2015 naar oktober 2017, zij vragen zich af waarom de streefdatum met twee jaar is verschoven?

Om de hulpdiensten te kunnen bereiken is het van belang dat er mobiel bereik gerealiseerd kan worden zoals dit ook voor de «normale» 112-oproepen geldt. In de grensstreek en buitengebieden hebben zich de afgelopen periode een aantal incidenten voorgedaan. Bereikbaarheid van 112 in de grensstreek en de buitengebieden is van groot belang en het Ministerie van EZ doet momenteel onderzoek naar de reikwijdte van de mobiele dekking in Nederland. De uitkomsten van dit onderzoek worden na de zomer verwacht. In de grensregio's speelt bovendien, anders dan in de andere regio's, dat er afspraken zijn gemaakt met buurlanden over de maximale sterktes van de signalen van de netwerken. Dit is noodzakelijk om verstoringen van elkaars netwerken te voorkomen. Deze afstemming kan gevolgen hebben voor de mobiele dekking in bepaalde gebieden. De streefdatum is met twee jaar verschoven vanwege de beschikbaarheid van de benodigde technologische specificaties. Pas als de specificaties bekend zijn kunnen autofabrikanten het eCall-systeem ontwerpen en inbouwen. Overigens wordt de Europese verplichting van kracht per 2017, vanzelfsprekend mag het systeem al eerder op de markt worden gebracht.

De leden van de PvdA-fractie willen graag dat kleinere groepen van landen in de EU sneller kunnen samenwerken zonder door de achterblijvers te worden opgehouden. Die kerngroepen kunnen bijvoorbeeld hun handen ineen slaan op het gebied van de interne markt, bij het financieel toezicht, het innovatiebeleid en op het gebied van defensiesamenwerking. Zij zijn daarom verheugd dat gelijkgestemde lidstaten via het Frontrunnersinitiatief samenwerken om de interne markt verder te verbeteren. Deze leden vragen of gelijkgestemde lidstaten ook van plan zijn de handen ineen te slaan op andere gebieden, zoals op het energiegebied, waar deze leden zich al sterk voor hebben gemaakt bij de begrotingsbehandeling van 2013.

De gelijkgezinde lidstaten werken binnen het Frontrunnersinitiatief momenteel samen op vier concrete onderwerpen: Single Market Centre, Points of Single Contact, grensoverschrijdende e-commerce en beroeps-kwalificaties. Nederland werkt ook buiten het Frontrunnersinitiatief met gelijkgezinde lidstaten samen, bijvoorbeeld op energiegebied. Zo werkt Nederland binnen het Pentelaterale Energie Forum met de landen in de Noordwest-Europese regio samen op concrete uitdagingen op het terrein van energie. De aandacht richt zich daarbij met name op het versterken van regionale marktintegratie en samenwerking op het gebied van leveringszekerheid. In een politieke verklaring d.d. 7 juni 2013 hebben Ministers mandaat gegeven voor deze verdergaande samenwerking in de regio. Er zijn toen afspraken gemaakt op het gebied van verdergaande marktkoppeling vanaf 2014, het uitvoeren van regionale leveringszekerheidsanalyses en een intensievere informatie uitwisseling tussen de beheerders van de landelijke elektriciteitsnetten. Uw Kamer is hierover via

Verslag van een schriftelijk overleg over de informele concurrentieraad op 12 en 13 mei 2014.

De leden van de CDA-fractie lezen in het verslag van een schriftelijk overleg over de informele concurrentieraad op 12 en 13 mei 2014 dat draadloze alternatieven beschikbaar zijn in de gebieden waar de uitrol van snelle vaste netwerken op zich laat wachten. Deze leden vragen op welke draadloze alternatieven de Minister doelt en welke snelheden deze draadloze alternatieven gaan halen. Deze leden zijn blij dat de uitrol van internetverbindingen (breedband) onderdeel is van de Digitale Agenda voor Europa en hoopt dat Nederland bij de koplopers blijft horen op dit dossier.

Er zijn verschillende draadloze alternatieven. Allereerst werken de mobiele operators op dit moment hard aan de uitrol van hun 4G netwerk. KPN heeft begin april landelijke dekking bereikt en inmiddels een miljoen gebruikers. Vodafone heeft recent aangekondigd de uitrol van hun 4G netwerk te versnellen en in september 2014 landelijke dekking te realiseren. Met 4G worden snelheden aangeboden tot 50 Mbps. Daarnaast wordt er door een aantal aanbieders getest met draadloze vaste toegang via een hybride vorm van 4G. Ook daarmee kan een snelheid tot 50 Mbps gerealiseerd worden. De praktisch gerealiseerde snelheid op een locatie hangt echter af van diverse factoren, zoals afstand tot en het aantal gebruikers op een zendmast en de lokale terreinomstandigheden (bomen, gebouwen). Tot slot kent Nederland ook landelijke internet dekking via de satelliet. Daarmee is basis breedband internet beschikbaar met snelheden tot maximaal 20Mbps.

De leden van de CDA-fractie hebben in het schriftelijke overleg Raad voor Concurrentievermogen in mei 2013 gevraagd hoe de Minister aankijkt tegen de modernisering van staatssteun. De Minister gaf hierbij aan dat de Europese Commissie nog nadere regels moet vaststellen om te bepalen welke maatregelen concreet onder de vrijgestelde categorieën vallen en onder welke voorwaarden en criteria zij verenigbaar worden geacht met de interne markt. Deze leden vragen of de modernisering van het staatssteunkader voor overheidssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (beschreven in de brief) hiervan het gevolg is of dat dit hier los van staat. Verder vragen deze leden of de Europese Commissie inmiddels heeft vastgesteld welke maatregelen onder de vrijgestelde categorieën vallen en welke voorwaarden en criteria verenigbaar worden geacht met de interne markt.

Sinds mei 2012 is de Europese Commissie bezig met de modernisering van het staatssteunbeleid, een omvangrijke exercitie, gericht op vereenvoudiging van de vele regels, versnelling van procedures, en meer focus van de Commissie op grote, verstorende steunzaken. Onderdeel van deze modernisering vormt de herziening van de zogenaamde machtigingsverordening waarin, zoals aangegeven in de geannoteerde agenda van de Raad voor Concurrentievermogen van mei 2013, de Commissie de bevoegdheid krijgt tot het opstellen van groepsvrijstellingsverordeningen voor bepaalde categorieën steun. Met groepsvrijstellingsverordeningen kan de Commissie bepaalde categorieën staatssteun verenigbaar met de interne markt verklaren. Indien de steun van de lidstaat voldoet aan de in de groepsvrijstellingsverordening gestelde voorwaarden is het steunvoornemen vrijgesteld van melding bij de Commissie. Wel kan de Commissie achteraf controleren of deze steun daadwerkelijk voldoet aan de vastgestelde voorwaarden en criteria en gelden er transparantieverplichtingen.

De Raad heeft in juli 2013 ingestemd met de aanpassing van de machtingverordening.

Ook bepaalde steun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie wordt vrijgesteld van melding. In de aanpassing van de zogenoemde Algemene Groepsvrijstellingsverordening zal de Commissie vastleggen welke maatregelen in het kader van onder andere onderzoek, ontwikkeling en innovatie onder de vrijgestelde categorieën vallen en wat de voorwaarden en criteria zijn waaronder maatregelen verenigbaar worden geacht met de interne markt. De nieuwe Algemene Groepsvrijstellingsverordening is op dit moment nog niet vastgesteld maar de Commissie heeft aangegeven deze binnenkort te zullen vaststellen.

Het door de leden van de CDA-fractie genoemde staatssteunkader voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie maakt eveneens onderdeel uit van de modernisering van het staatssteunbeleid. Steun die onder dit kader valt is echter niet vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting. Dat betekent dat deze steun altijd vooraf moet worden gemeld aan de Commissie en pas kan worden verstrekt nadat de Commissie toestemming heeft verleend. In de richtsnoeren voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, die naar verwachting deze week worden gepubliceerd, stelt de Commissie vast welke voorwaarden en criteria zij zal hanteren bij het toetsen van deze steun. De Commissie streeft ernaar de inwerkingtreding van alle nieuwe staatssteunkaders in te laten gaan op 1 juli 2014.

Fiche: Mededeling Europees Industriebeleid

De leden van de CDA-fractie vinden het belangrijk dat er in heel Nederland goede informatie- en communicatienetwerken zijn. In het fiche mededeling Europees Industriebeleid wordt aangegeven dat de Commissie de Raad en het Europees Parlement oproept tot de versnelde aanneming van maatregelen en wetgeving inzake informatie- en communicatienetwerken. Deze leden vragen om welke maatregelen en wetgeving het hier gaat.

Allereerst is begin mei 2014 de triloog over de richtlijn Kostenreductie breedband tussen het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie afgerond. Uw Kamer is 6 mei geïnformeerd over deze richtlijn (Kamerstuk 33 613, nr. 6). Deze richtlijn heeft als de doel de aanlegkosten van breedbandnetwerken in Europa te verlagen. Die richtlijn moet nu omgezet worden in nationale wetgeving. Daarvoor geldt een implementatietermijn van 18 maanden. Daarnaast ligt er op dit moment bij de Europese Raad de conceptverordening *Telecoms Single Market* (TSM). Het Europees Parlement heeft op 3 april 2014 over dit voorstel gestemd. Via de geannoteerde agenda voor het Algemeen Overleg van 5 juni over de VTE-Raad van 6 juni wordt u nader over de onderhandelingen geïnformeerd.

De Commissie geeft aan dat zij voornemens is om bij de investering van de infrastructuurprojecten meer gebruik te gaan maken van projectobligaties. Deze leden vragen of de Commissie dit ook voornemens is bij maatregelen en wetgeving omtrent informatie- en communicatienetwerken.

Dat is inderdaad het geval. Op dit moment is in het werkprogramma van de *Connecting Europe Facility* voor trans-Europese telecomnetwerken voorzien dat een deel van de beschikbare middelen zal worden ingezet voor zogenaamde projectobligaties.

Deze leden lezen in de brief dat de Commissie overweegt om nieuwe wetgevende maatregelen voor te stellen betreft mkb'ers en de Europese industrie. De leden vragen om welke wetgevende maatregelen het hier gaat, hoe de actualisatie van de Small Business Act eruit gaat zien en of de Minister dit nader zou kunnen toelichten.

In de mededeling over Europees Industriebeleid beschrijft de Commissie haar voornemen om de Small Business Act (SBA) te actualiseren. In dit kader wil de Commissie acties overwegen en indien dat zinvol lijkt nieuwe wetgevende maatregelen voorstellen. Hierbij geeft de Commissie aan te denken aan voorstellen die ervoor zorgen dat het mogelijk wordt om in iedere lidstaat binnen drie dagen een bedrijf op te zetten, met maximale kosten van 100 euro. Ook overweegt de Commissie een termijn van één maand voor de noodzakelijke vergunningen voor te stellen en maatregelen waardoor de duur van gerechtelijke geschillen inzake kredietherstel voor bedrijven wordt gereduceerd zodat zij financiële problemen te boven kunnen komen en insolventie kunnen voorkomen door toegang tot kosteneffectieve schuldsaneringprocedures.

Het ziet er naar uit dat de Commissie eerst deze zomer een consultatie zal doen over de Small Business Act, waarna een mededeling zal volgen. Nederland ziet met name een toegevoegde waarde van Europees mkb beleid bij het verminderen van regeldruk, het verbeteren van de toegang tot financiering en de interne markt en het versterken van de randvoorwaarden voor ondernemerschap.

De leden van de CDA-fractie vinden het verminderen van de regeldruk voor het bedrijfsleven erg belangrijk. Zij zijn verheugd dat Nederland het streven van de Commissie steunt om de regeldruk voor het bedrijfsleven te verminderen en de kwaliteit van regelgeving te verbeteren (REFIT). Zij vragen de Minister nader toe te lichten welke maatregelen de Commissie precies gaat nemen om de regeldruk te verminderen.

Op 2 oktober 2013 presenteerde de Europese Commissie haar tot nog toe meest ambitieuze beleidsplannen op het gebied van vermindering van regeldruk en verbetering van de kwaliteit van regelgeving met de mededeling over "Gezonde en resultaatgerichte regelgeving", in het Engels «Regulatory fitness», vaak afgekort tot «REFIT». Nederland hecht veel belang aan het REFIT-programma, omdat initiatieven op EU-niveau van essentieel belang zijn om regeldruk aan te pakken.

De Commissie presenteert in haar REFIT-programma drie belangrijke lijnen voor nieuwe acties:

- 1) nieuwe initiatieven van de Commissie voor vereenvoudiging, vermindering van regeldruk en consolidatie van wetgeving;
- 2) het intrekken van regelgeving en van voorstellen voor regelgeving die onnodige regeldruk opleveren;
- 3) het uitvoeren van evaluaties ten aanzien van diverse regelgeving op alle terreinen. Daarbij wordt wordt gezien of de beoogde doelen wel op een efficiënte en effectieve manier worden aangepakt.

Voor een uitgebreidere beschrijving van het REFIT-programma en de Nederlandse appreciatie hiervan, wordt korthedshalve verwezen naar het BNC-fiche over genoemde mededeling (Kamerstuk 22 112 nr. 1743).

Belangrijk is dat REFIT geen eenmalige actie betreft, maar juist beoogt het streven naar gezonde regelgeving te verankeren in het wetgevingsproces van de EU. De Europese Raad van 19-20 december 2013 heeft opgeroepen tot snelle implementatie en verdere ontwikkeling van het REFIT-programma. De Europese Raad wil in juni 2014 overeenstemming bereiken over verdere stappen in die ontwikkeling (de Commissie zal in juni met een voortgangsrapportage komen) en wil jaarlijks op dit

onderwerp terugkomen in het kader van het Europees Semester. De huidige Commissie zoekt bij REFIT nadrukkelijk de samenwerking met de lidstaten. Nederland is graag een actieve partner bij de realisatie van de REFIT-ambities door zelf (in overleg met Nederlandse belanghebbenden) met suggesties te komen om REFIT te versterken.

Deze leden lezen in het fiche dat Nederland samen met een meerderheid van lidstaten tegen het voorstel is over reciprociteit bij aanbestedingen (BNC-fiche: Kamerstuk 22 112, nr. 1405). In de brief wordt gesproken over een achterhaald voorstel. De leden vragen of dit voorstel definitief van tafel is en wat het voornemen van de Minister is indien dit niet het geval is.

De leden van het CDA vragen of het voorstel voor reciprociteit bij overheidsopdrachten definitief van tafel is. Dit is niet het geval. Nederland blijft, samen met een meerderheid van lidstaten, tegen het aangehaalde voorstel over reciprociteit bij aanbestedingen, en zal zich daar in Europa voor blijven inzetten langs de lijnen van BNC-fiche hieromtrent (Kamerstuk 22 112, nr. 1405)

III Volledige agenda

Geannoteerde Agenda van de Raad voor Concurrentievermogen van 26 mei 2014

Brief regering, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp, 14 mei 2014, Kamerstuk 21 501-30, nr. 327

Verslag van een schriftelijk overleg over de informele concurrentieraad op 12 en 13 mei 2014

Brief regering, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp, 9 mei 2014, Kamerstuk 21 501-30, nr. 326

Fiche: Mededeling Europees Industriebeleid

Brief regering, Minister van Buitenlandse Zaken, F.C.G.M. Timmermans, 28 februari 2014, Kamerstuk 22 112, nr. 1800

Fiche: Mededeling visie voor de interne markt voor industriële producten

Brief regering, Minister van Buitenlandse Zaken, F.C.G.M. Timmermans, 28 februari 2014, Kamerstuk 22 112, nr. 1802